

Gyula Eörsi

Poenotenje prava

[Igra v enem dejanju, s pesmijo]

*Avtor enodejanke je profesor prava iz Budimpešte in pogosto madžarski delegat na mednarodnih konferencah za pripravo mednarodnih aktov. Igra je bila v angleškem izvirniku z naslovom *Unifying the Law* objavljena v *American Journal of Comparative Law* 25 (1977), str. 658–662. Slovenski prevod je objavljen s polnim dovoljenjem Anne Eörsi in Mátyása Eörsija, hčerke in sina pokojnega avtorja, ter s soglasjem revije izvirne objave.*

Predsedujoči /Bum!/: Odpiram razpravo o prvem členu. K besedi se pri-glaša cenjeni delegat iz Spoznani-je.

Delegat iz Spoznanije: Hvala, gospod predsedujoči. Moja delegacija pred-laga, naj se prvi člen glasi: »Pes naj laja.« Hvala, gospod predsedujoči.

Delegat iz Avtoritanije: Z največjim spo-štovanjem, gospod predsedujoči, ta predlog se bije z vsemi izkušnjami. Moja delegacija predlaga naslednjo ubeseditv: »Mačka naj mijavka.« Hvala.

Delegat iz Spoznanije: Moja delegacija nadvse obžaluje, da se ne more stri-njati z mojim prijateljem iz Avtorita-nije, gospod predsedujoči, toda moram vas opozoriti, da moj pred-log, »naj pes laja«, podpira 700 let neprekinjenega niza sodnih odločb v moji državi. Hvala, gospod pred-sedujoči.

Delegat iz Avtoritanije: Brez podcenjeva-nja, gospod predsedujoči, učenosti, zmernosti in kreativne moči sodišč ter pomembnosti sodne prakse bi vas rad opozoril na dejstvo, da je predlog s strani delegacije Republi-ke Avtoritanije, ki določa, »naj mačka mijavka«, podprt ne samo z našim civilnim zakonikom, ampak tudi z naši-mi največjimi avtoritetami pravnega mišljenja od zgodnjega 18. stoletja do današnjih dni in je tudi sociolo-ško pravilen. Hvala lepa, gospod pred-sedujoči.

Delegat iz Lombrozije [novodošlek v svetu poenotenja prava, plašno]: Z dolžnim spoštovanjem, gospod pred-sedujoči, popravite me, če se motim, a imam vtis, da imata velecenjena delegata oba prav, samo morda ne govorita o isti stvari, ko eden nepre-stano govori o psih, drugi pa o mačkah. Hvala.

Delegat iz Spoznanije [zaprepaščen]: Seveda ne govoriva o isti stvari ...

Delegat iz Avtoritanije: ... a tu smo zato, da jo poenotimo!

Delegat iz Lombrozije [v zadregi]: Da ... seveda ... se opravičujem ... [Vsi so tiho.]

Predsedujoči: Se nihče več ne priglaša k besedi? Lahko oznamim, da je raz-prava o tej stvari zaključena?

Delegat iz Nizkonije: Gospod predse-dujoči, gospod predsedujoči, ne, pro-sim, da še ne zaključite razprave!

To je zelo pomembna zadeva, gospod! Odločena mora biti na način, ki bo prinesel dejansko poenotenje in ne zgolj poenotenja v besedah! Primerjalno pravo nas uči, da se dejansko poenotenje lahko doseže samo, če se različni pravni sistemi pomešajo! Tako bodo prej ali slej postali eno! Prišlo bo do Sve-tovnega prava, gospod! Zaradi teh razlogov, gospod predsedujoči, moja delegacija predlaga, da v osnutek enotnega zakona vnesemo dve enako veljavni in uradni besedili, se pravi: »Pes naj mijavka!« in »Mačka naj laja!« To bi znalo zadovoljiti vse! Hvala lepa, gospod predsedujoči.

Delegat iz Žabastana: Čeprav v celoti spoštujem odlično idejo, gospod predsedujoči, imam še vedno nekaj pomislekov. Kateri od obeh naj bi bil prvi, gospod? Pes ali mačka? Naj bi se psi podredili mačkam ali **vice versa**? V tem predlogu prepoznavam težak diplomatski problem! Z velikim spoštovanjem, gospod predsedujoči, moja delegacija močno nasprotuje ustvarjanju novih razlogov za sovraštvo med psi in mačkami, gospod! Hvala lepa, gospod. [Tišina.]

Delegat iz Nikogaršnice: Gospod pred-sedujoči, morda bi predlagane bese-de lahko postavili v oglate tolovaje!

Predsedujoči: Ali cenjeni delegat iz Niko-garšnice misli na tolovaje ali okle-paje?

Delegat iz Nikogaršnice: Gospod pred-sedujoči, to je zgolj nomotehnično vprašanje. Meni je vseeno. Hvala.

Delegat z Balkona: Gospod predse-dujoči, močno nasprotujem kakršne-mukoli oglatemu bitju ali simbolu v osnutku enotnega zakona. Imam pa, z vašim dovoljenjem, gospod, posku-sen predlog, ki ga ponujam v duhu sprejemanja kompromisov. Lahko bi rekli: »Žival naj proizvaja hrup.« To bi zajelo oba predloga in bi obe-nem zadovoljilo naše poslovne kroge. Hvala, gospod predsedujoči.

Delegat iz Vzvišenije: Ta predlog, gospod predsedujoči, se moji delegaciji zdi dokaj privlačen. Naj pa vendarle omenim, da niso vse vrste živali spo-sobne proizvajati hrupa. Še poseb-no tu mislim na ribe, gospod.

Delegat z Balkona: To, gospod, je odvi-sno od tega, kako tolmačimo bese-

de »naj proizvaja hrup«. To je vprašanje kavzalnosti in je izven dome-ta našega osnutka enotnega zaka-na. Poleg tega pa, če bi bilo res, da nekatere živali ne proizvajajo nika-kršnega hrupa, potem pač naš enot-ni zakon za te živali ne bi veljal. Hvala, gospod predsedujoči.

Delegat iz Lapidarije: Gospod predse-dujoči, moja delegacija se je pri-glasila k besedi, da pozdravi odli-čen predlog, predlagan s strani nad-vse spoštovanega delegata z Bal-kona, s kar največjo mero entu-ziazma. To je sodoben predlog. Upo-rablja funkcionalen pristop k pri-merjalnemu pravu namesto zastare-lega konceptualnega. Razlike v sred-stvih so nepomembne. Rezultat, pravni učinek je tisto, kar mora biti poenoteno. Predlog, o katerem zdaj razpravljamo, se osredotoča ne na lajanje ali mijavkanje, se pravi ne na sredstva, temveč na učinek, se pravi hrup! Hvala, gospod predse-dujoči.

Delegat iz Kulinarije: To morda drži, gospod predsedujoči, a vseeno imam občutek, da je besedilo pred-loga našega kolege dr. Gegen-baucha z Balkona nekoliko sploš-no. Lahko, da ne bo dovolj usmer-jal sodišč. Morda bi mu lahko doda-li podrobnejši opis. Nekaj v tem smi-slu: »Žival naj proizvaja nečloveški hrup.« Hvala lepa, gospod predse-dujoči.

Delegat iz Jezikoslavije: Jaz želimo bese-do, predsedujoči ... da predlagal izdobra-je jezika ... kljub »nečlove-škemu« lahko rečemo »ačloveški«. To boljši pravni jezik, vsaj jaz meni-mo. Hvala privlačna, predsedujoči.

Delegat iz Vzvišenije: Tako predlog, ki ga je predlagal cenjeni delegat iz Kulinarije, kot ta enako cenjenega delegata iz Jezikoslavije se slišita bolje, gospod predsedujoči, toda moja delegacija ima še vedno nekaj dvomov. Skupna izkušnja vseh civil-iziranih držav je, da živali – in to ne izključno papige – pogosto proiz-vajajo hrup, ki se sliši kot hrup pri-padnikov človeške rase. In **vice versa**. Hvala, gospod predsedujoči.

Delegat z Balkona: To je v resnici res res, gospod predsedujoči, a z dolž-nim spoštovanjem, gospod, je isto, če rečemo, da bodo proizvajale »člo-veški hrup«, ali pa če rečemo, da bodo oddajale »hrup, ki se sliši kot človeški?« Hvala lepa.

Predsedujoči: Zelo se vam zahvaljujem, dr. Gegenbauch, za vašo odlično pripombo. Morda bi to pomembno vprašanje o podrobnostih lahko predložili delovni skupini za pripra-vo osnutka, ki ga bo, kot vedno, vzela

v resen razmislek. Se bi še kdo rad priglasi k besedi o tej zadevi? Ali pa si lahko zdaj privoščimo okrepcilo? Delamo že dvanajst minut ...

Delegat iz Spoznanije: Zelo mi je žal, gospod predsedujoči, za povzročanje zamude, a moja delegacija močno deli mnenje, da predlog cenjenega delegata z Balkona – res odličen predlog – potrebuje nekoliko podrobnejši opis. A namesto vključevanja besed »nečloveški hrup«, ki prav tako niso dovolj ozke, lahko preprosto rečemo: »Žival naj *laja*.« To je kompromis, ki bo, upam, zadovoljil našo komisijo. Hvala, gospod predsedujoči.

Delegat iz Avtoritanije: Gospod predsedujoči, z največjo pozornostjo sem poslušal zelo zanimivo razpravo. Moja delegacija se povsem strinja z vsem, kar so povedali cenjeni delegati. Imam zgolj zelo skromen predlog, niti ne toliko o vsebini. V bistvu gre za nomotehnično vprašanje. Člen bi se moral glasiti tako: »Žival naj *mijavka*.« Hvala, gospod predsedujoči.

/Pesem/

Delegat iz Spoznanije:

Bil bi to en velik špis, če najdemo tak kompromis, da ga brez odklona države vse ratificirajo.

Delegat iz Avtoritanije:

Priprava tega osnutila nas bo trdno na pot vodila do enotnega zakona, ki ga države vse ratificirajo.

Duet:

Zato nobeden naj ne dela nam težav, razen naju dveh, prav bistrih glav!

Predsedujoči: Gospodje, kasno je že in mislim, da ste zadevo dovolj razjasnili. Zdaj prehaja v roke delovne skupine za pripravo osnutka, da pripravi osnutek. Delovna skupina za pripravo osnutka se bo, kot je v navadi, sestala jutri ob dveh zjutraj v čakalnici v četrtem nadstropju in jo prijazno naprošamo, da nam svoj osnutek predstavi na plenarni seji jutri zjutraj. Zdaj pa imamo desetminutni premor, ki ne bi smel trajati več kot pol ure. Vabim vas, da se malo okrepcate. /Bum!/

Predlog delovne skupine za pripravo osnutka

1. člen

1. Hrup [zvok] naj proizvaja [oddaja] katerakoli vrsta nečloveških [ačloveških] bitij, sposobna [in primerna] proizvajati hrup [oddajati zvok], vključno s psi in mačkami [mačkami in psi].

2. Hrup [zvok] iz prvega odstavka se lahko proizvaja [oddaja] izrecno ali implicirano. Biti mora take narave, kot lahko v danih okoliščinah razumno pričakujemo, da ga proizvaja [oddaja] nečloveško [ačloveško] bitje, ki bo dejansko proizvajalo hrup [oddajalo zvok], vključno z ustreznim oponašanjem hrupa, ki ga običajno proizvajajo [zvokov, ki jih običajno oddajajo] nečloveška [ačloveška] bitja druge vrste od tiste, ki je dejansko proizvedla hrup [oddala zvok], kakor tudi hrupa, ki ga proizvajajo [zvoka, ki ga oddajajo] člo-

veška bitja, če se ta hrup [zvok] sliši nečloveško [ačloveško], in v skladu z običaji, ki so splošno znani in redno upoštevani s strani [katerekoli konkretne veje] [zadevne veje] nečloveške [ačloveške] skupnosti, sposobne [in primerne] proizvajati hrup [oddajati zvok]. Tako oponašanje se bo, razen v primeru prevare, štelo za ustrezno, če bi bilo razumno pričakovati, da bi v danih okoliščinah navedeno oponašanje lahko zavelo razumno nečloveško [ačloveško] bitje.

3. Katerikoli hrup [zvok], ki ni v skladu z določbami drugega odstavka, se bo za namene prvega odstavka štel za tišino, razen če lahko stranka, ki je po prvem odstavku zavezana, da proizvaja hrup [oddaja zvok], dokaže, da so ji proizvajanje [oddajanje] ustreznega hrupa [zvoka] onemogočile okoliščine izven njenega nadzora in da je druga stranka predvidela ali bi morala predvideti oviro v času tišine po proizvajanju [oddajanju] hrupa [zvoka] po tem odstavku.

4. Za namene tega člena se hrup [zvok] šteje za hrup [zvok], tudi če ostane povsem neslišen, razen če se dokaže, da sploh ni bilo nobenega hrupa [zvoka].¹

Nadaljevanje

Ta predlog so po dodatku besede »tako« za »času tišine« na koncu tretjega odstavka soglasno sprejeli. Oglate oklepaje pa so pustili za naslednji sestanek.

Prevedel: **dr. Matej Accetto**

¹ Kompromis pri razmejevanju med hrupom [zvokom] in tišino.